Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVŬ, piața mare, Tergulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Tergulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care-ȡi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiunea, piața mare, Tergulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 158. Brașovŭ, Lunĭ-Marțĭ, 20 Iulie (1 Augustŭ) 1893.

Din causa sfintei sĕrbătorĭ de mâne, diarulŭ nu va apăré până Mercurĭ séra.

Guvernulŭ și „hiperzelulŭ patrioticŭ“.

Brașovŭ, 19 Iulie st. v.

„Tendințele adunării din Sibiiu „potŭ sĕ fiă încă odată așa de ațî„țătóre și periculóse dér decursulŭ „esteriorŭ alŭ adunării a rĕmasŭ în„tre marginele legii și n'a pricinuitŭ „nicĭ cea mai mică conturbare a or„dinei publice. Acum în ce colóre „se presentă națiunea maghiară — „pe partea căreia este puterea mai „mare și omnipotența statului — „décă unii se silescŭ a-i apĕra causa „prin escese și prin turburărĭ de „stradă?“

Raționamentulŭ acesta alŭ fóiei de căpeteniă kossuthiste „Egyetértés“, trebue sĕ recunóscemŭ, este motivatŭ; elŭ se întâlnesce cu părerea fóiei guvernamentale „Nemzet“, care ȡice, că sĕlbătăciile dela Turda „au compromisŭ véȡa, de care are lipsă statulŭ pentru esercitarea puterii sale suverane.“

Dér conclusiunile, ce le face pe basa acelei premise fóia kossuthistă, suntŭ cu totulŭ nemotivate și periculóse. In locŭ de a cerceta după isvorulŭ aparițiunei atâtŭ de compromițĕtóre pentru Maghiarĭ, carĭ esercită aȡĭ „omnipotența în statŭ“, séu după „Nemzet“, puterea suverană a statului, „Egyetértés“ găsesce că totŭ rĕulŭ derivă mai cu sémă de acolo, că guvernulŭ nu desfășură puterea statului cu destulă asprime și energiă spre a „sdrobi capetele de hidră ale agitațiunei antimaghiare“ și ale pretinselorŭ „uneltirĭ trădătóre de patriă“.

Numai cu mare greu, pentru-că n'are încătrău, „Egyetértés“ cere, ca statulŭ sĕ suprime cu „deplină rigóre și escesele ilegale“, ca cele dela Turda, dér nu se sfiesce ale caracterisa în același timpŭ ca nisce „*manifestații ale hiperzelului patrioticŭ*“. Și pentru ca sĕ înțelegemŭ și mai bine ce vrea sĕ ȡică, pune acestŭ pretinsŭ „hiperzelŭ patrioticŭ“ față în față, cu presupusa „*trădare de patriă*“ a celorŭ ce nu'sŭ mulțumițĭ cu stările actuale politice.

Cu alte cuvinte: trebue sĕ pedepsițĭ pe escedenții ungurĭ dela Turda pentru ochii lumei și ca s'avețĭ apoi și mai multŭ cuvêntŭ de a lovì fără de milă în „agitatorii românĭ“.

E invederatŭ, că décă guvernulŭ ar urma după acésta receptă a fóiei kossuthiste relele esistente nu numai, că nu s'ar delătura, ci s'arŭ înăspri. Și este ușorŭ de înțelesŭ din ce causă: Escedenții maghiarĭ, chiar de ar fi pedepsițĭ, n'ar fi nicĭ decum convinșĭ, că au făcutŭ unŭ lucru rĕu și nepatrioticŭ, ci arŭ crede celŭ multŭ, că n'au alesŭ tocmai mijlócele potrivite și timpulŭ potrivitŭ pentru manifestarea „hiperzelului lorŭ patrioticŭ“. Urmarea ar fi, că acestŭ „hiperzelŭ“ ar continua a se manifesta în altă formă sub masca „legalității“, sub care se comitŭ de ȡecĭ de anĭ cele mai marĭ nedreptățĭ și fără delegĭ în detrimentulŭ pacînicei conviețuirĭ a popórelorŭ din acestŭ statŭ și idea dominantă că cetățénulŭ de nascere Maghiarŭ, are unŭ privilegiu față de concetățénulŭ sĕu românŭ, slavŭ etc., nu numai că nu s'ar combate, dér s'ar întări din ce în ce mai tare și resultatulŭ ar fi, că dela unŭ timpŭ puterea statului, ce se află esclusivŭ în mânĭ maghiare, n'ar mai puté învinge de locŭ, curentulŭ care cum ȡice „Nemzet“, pretinde pentru cetățenii maghiarĭ „privilegiulŭ de a nu fi pedepsițĭ“.

Pe calea indicată de „Egyetértés“, regimulŭ unguresců ar ajunge sĕ fiă pe deplinŭ jucăriă în mâna „hiperzelului patrioticŭ“ alŭ masselorŭ fanatisate maghiare, precum este în mare parte deja astăȡĭ, și ar trebui sĕ sfĕrșéscă prin a se închina și elŭ pe față — ca „Ellenzék“ din Clușiu, „înaintea adevĕrurilorŭ psihice, carĭ nu respectéză paragrafii.“

ȡice fóia guvernului „Nemzet“ că cetățenii maghiarĭ, carĭ în turbarea lorŭ pătimașă aruncă cu petrii asupra concetățenilorŭ lorŭ, n'ar trebui sĕ aibă privilegiulŭ de-a rĕmâné nepedepsițĭ.

Bine. Dér atuncĭ e clarŭ, că trebue sĕ se întêmple cu totulŭ altceva, decâtŭ ca sĕ se procédă în viitorŭ cu mai mare asprime și energiă în contra celorŭ carĭ nu numai că nu se bucură nicĭ de celŭ mai micŭ privilegiu, nu numai că nu facŭ parte din națiunea, care esercită esclusivŭ puterea statului, dér mai suntŭ încă și în celŭ mai mare gradŭ asuprițĭ, nedreptățițĭ și prigonițĭ.

Nu se putea întêmpla ce s'a întêmplatŭ la Turda, décă „cismarii politicĭ“ de acolo, cum îi numesce „Nemzet“, n'ar fi de ideă, că Românii suntŭ unŭ poporŭ fără drepturĭ și fără patriă și décă n'ar ceti ȡilnicŭ în foile maghiare, că suntŭ dușmanii cei mai înverșunațĭ ai patriei și ai Maghiarilorŭ.

Pentru ca sĕ se pótă crea o stare de lucrurĭ, care sĕ facă cu putință și pedepsirea „hiperzelului patrioticŭ“ alŭ cetățenilorŭ maghiarĭ, trebue mai întâiu sĕ se delăture anomalia posiției lorŭ privilegiate în statŭ, trebue sĕ fiă pușĭ într'unŭ rêndŭ cu ceilalțĭ cetățenĭ nemaghiarĭ, realisându-se în modŭ sincerŭ principiulŭ dreptății, libertății și alŭ egalei îndreptățirĭ.

Cei dela „Egyetértés“ arŭ face bine sĕ mai cetéscă odată broșurele politice ale lui Ludovicŭ Mocsary. Ei arŭ puté din ele vedé, care ar fi mijloculŭ unicŭ pentru a apĕra cu succesŭ interesele și véȡa statului, precum și onórea națiunei maghiare.

Vocĭ asupra Conferenței

Sub titlulŭ „*Pedépsă—credință*“, „*Narodni Listi*“ dela 26 Iulie a. c. publică unŭ articulŭ de fondŭ în care ȡice între altele:

Ca sĕ evite unŭ mare scandalŭ față cu lumea, guvernulŭ unguresců a trebuitŭ sĕ concédă conferența română. Acésta i-a costatŭ multă trudă și abnegare de sine. Ei mai bucurosŭ ar face ca Românii sĕ dispară de pe fața pămêntului, mai alesŭ de când cu mergerea lorŭ la Viena. Cine nu-și aduce aminte de Dr. Rațiu, cum l'au prigonitŭ pentru aceea, cum a trebuitŭ sĕ fugă din Turda și cum a fostŭ trasŭ comitetulŭ în cercetare judecătoréscă, ca și când Românii ar fi trădătorĭ de patriă, pentru-că s'au dusŭ la Viena spre a se plânge.

Urmarea a fostŭ persecutarea pressei române, restringerea dreptului de întrunire, tragerea în judecată a patrioțilorŭ românĭ; dér cu tóte acestea guvernului unguresců nu i-a succesŭ sĕ îmblândéscă pe Românĭ, ei suntŭ prea vênjoșĭ, cum au dovedit'o deja la 1848. Ei au datŭ atuncĭ destulŭ de lucru lui Kossuth, cum putemŭ ceti în memoriile sale. Și atuncĭ încă ei nu aveau la spate România independentă.

Și ce vorŭ Românii dela Ungaria? Nimicŭ decâtŭ dreptate. Ei nu vorŭ, ca limba lorŭ sĕ fiă nedreptățită și disprețuită; ei vorŭ sĕ aibă o representațiune dréptă în dietă, în comitate: c'unŭ cuvêntŭ, o autonomiă cum o dă, de pildă, Elveția fiăcărui cantonŭ.

Dér în aceeașĭ mĕsură, în care politica dela Pesta este o nebuniă, politica celorŭ dela Viena este nemulțămitóre. Sĕ ne reamintimŭ numai, ce au făcutŭ Românii în 1848, în emulațiune cu Croații și cu Slovacii; cu deplină lealitate ei se împotriviră energicŭ Maghiarilorŭ. Foile oficiale austriace îi numiau atuncĭ eroi și le promiteau, că vorŭ fi rĕsplătițĭ pentru acésta, precum merită.

Și astăȡĭ foile centraliste vorbescŭ de deputația Românilorŭ, carĭ au mersŭ cu Memorandulŭ, ȡicêndŭ, că Românii au fostŭ „tripțĭ“, n'au făcutŭ nicĭ o trébă, au făcutŭ unŭ mare fiasco etc.

Românii însĕ parŭ acum *a fi lecuițĭ de ideile centraliste*, ei începŭ a se răȡima pe puterile lorŭ proprii și în solidaritate cu celelalte popóre nemaghiare.

Organulŭ opoziției croate „Obzor“ se ocupă într'unŭ articulŭ cu conferența nóstră. După ce spune, că adunarea din Sibiiu este de mare importanță și pentru celelalte naționalitățĭ din Ungaria, și după ce atacă fără cruțare pressa din Viena și Budapesta, care timbréză de „tradare de patriă“ mișcarea naționalitățilorŭ — organulŭ croatŭ ȡice:

Ce privesce pe Croațĭ, Românii potŭ fi sigurĭ de simpatiile lorŭ. Ei au datŭ espresiune acestei simpatii în telegramele, cu carĭ au salutatŭ adunarea română și carĭ au produsŭ mare însuflețire. Românii sciu fórte bine, că în monarchia acésta *Slavii le suntŭ aliațĭ naturalĭ*, și în primulŭ locŭ Slovacii, carĭ îndură aceeașĭ sórte; apoi Croații, carĭ mai bine au ocasiune sĕ cunóscă pe Maghiarĭ; — apoi ceilalțĭ Slavĭ, carĭ cu toții gemŭ sub greutatea afurisitei politice de aȡĭ. *Când déră ne alăturămŭ la Românĭ cu totă sinceritatea inimei nóstre* și urmărimŭ activitatea lorŭ patriotică cu cea mai viuă atențiune și celŭ mai caldŭ interesŭ, dorindŭ tendinței lorŭ celŭ mai bunŭ succesŭ: dorimŭ totodată nouĕ și celorlalțĭ Slavĭ, ca *sĕ luămŭ pe poporulŭ românŭ de esemplu*. Da, sĕ luămŭ pe Românĭ ca esemplu, și ca și ei și noi printr'o agitațiune legală sĕ cucerimŭ opinia Europei și sĕ câștigămŭ simpatia ei; sĕ ținemŭ deșteptŭ spiritulŭ naționalŭ și mândria națională. și *sĕ desvoltămŭ o acțiune neîntreruptă, viuă, solidară și hotărîtă.*

Organulŭ naționalŭ slovacŭ „*Narodnie Noviny*“ scrie între altele:

....Salutămŭ pe Românĭ. Coferența lorŭ însemnéză mare pasŭ făcutŭ în deslegarea cestiunii naționalităților, în politica internă a Ungariei — pasŭ mare înainte, către mai bine. Poftimŭ sĕ urmeze înainte fără oprirĭ, când poporulŭ, despoiatŭ de drepturile sale, desvóltă o așa mișcare puternică. Inse-șĭ gazetele din Budapesta au trebuitŭ sĕ scrie că de Sâmbătă încă trenurile cu direcțiă către Sibiiu, venindŭ din tóte părțile Ardealului și ale Ungariei propriu ȡise, locuite de Românĭ, nu erau umplute decâtŭ cu delegații conferenței din Sibiiu. Dumineca dimineța era sĕ se scobóre grămeȡĭ-grămeȡĭ poporația din munțĭ — acelŭ poporŭ, isolatŭ de influința demoralisătóre, nedeprinsŭ a vedé în viéța sa retrasă decâtŭ prin escepție mare chiar orașele cele mai de aprópe, poporulŭ acela, care atâtea nesfîrșite năcasurĭ rabdă în munțĭ, poporulŭ e însĕ deșteptatŭ acuma.....

Precumŭ vedemŭ, foile maghiare tare au muiatŭ tonulŭ. Atâta vreme însĕ au operatŭ cu minciuna, încâtŭ acum chiar décă ar voi, nu se sciu descurca din ea. „Interesulŭ acestui statŭ este, ca fiă-care cetățénŭ, fără deosebire de limbă, de némŭ și de religiune, sĕ-'șĭ afle aicĭ patria sa scumpă“, — ȡicŭ acum ei. Ér despre unŭ astfelŭ de adevĕrŭ mai 'nainte nu sciațĭ? Acum vĕ crépă în capŭ când poporulŭ românŭ s'a pusŭ în mișcare, ca o lavină... Apoi drepturile trebuie sĕ le dobêndescĭ cu cacĭulire, rugărĭ smerite, apropierĭ pline de încredere, cum le ȡicețĭ voi? Óre Maghiarii n'au sciutŭ, că au confiscatŭ totulŭ pentru sine din ceea-ce, pe lângă ei, aparține încă și Românilorŭ, Slovacilorŭ, Sêrbilorŭ și Rutenilorŭ? Toțĭ aceștia pórtă sarcinile de cetățenĭ întocmai ca și Maghiarii, dér din folosințele statului suntŭ esclușĭ, din tóte. Românii — ȡicŭ foile — sĕ caute a dobêndì validitarea némului, limbii și intereselorŭ lorŭ în granițele statului și constituției. Cum sĕ o facă, décă némulŭ lorŭ este esclusŭ din orĭ ce ramură publică, limba lorŭ din școle, judecătoriĭ și administrație chiar în limitele prescrise de legĭ? Ce au făcutŭ Maghiarii din chiar fărîmăturile de drepturĭ, codificate în așa ȡisa lege a naționalităților? Óre n'ațĭ sbieratŭ dela începutŭ încă în anii șepte-ȡecĭ ai erei nouĕ, că legea acésta trebue desființată? Totŭ timpulŭ de 26 de anĭ percurșĭ, ér mai alesŭ în periodele maghiarisării desfrênate, slujbașii de totŭ soiulŭ și de tóte treptele căutau a-'șĭ câștiga merite tocmai întru călcarea acestei legĭ, fără-ca vre-unŭ ministru sĕ-'i fi pedepsitŭ vre-odată. Nu e multŭ de când unŭ ministru a esprimatŭ laudă unui omŭ, care proclamă nebunesce, că naționalitățile nemaghiare trebuie nimicite. Și în astfelŭ de împrejurărĭ sĕ se adreseze Românii și Slovacii plinĭ de încredere către Maghiarĭ? Cel-ce se folosesce de proprietatea mea fiindŭ conscĭu de lucrulŭ acesta; cel-ce m'a jefuitŭ de totŭ ceea-ce-'mĭ este mai sfântŭ, de aceea fără de care nu e omŭ liberŭ, cum potŭ sĕ am încredere către unŭ așa omŭ? Așa e și între popóre.

Încă odată salutămŭ pe Românĭ pentru lupta lorŭ eroică încinsă mai alesŭ prin conferența lorŭ actuală. Lupta în contra